

AİLƏ PEDAQOGİKASININ TƏDQIQAT METODLARI

Akif Abbasov,

pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor

E-mail: prof.akif@mail.ru

Rəyçilər: *ped.ü.elm. dok. F.B. Sadıqov,*
ped.ü.fəls.dok. L.A. Məmmədli

Açar sözlər: *ailə pedaqogikası, tədqiqat metodları, nəzəri təhlil, müşahidə, müsahibə, söhbət, pedaqoji eksperiment, riyazi metodlar*

Ключевые слова: *семейная педагогика, методы исследования, теоретический анализ, наблюдение, интервью, беседа, педагогический эксперимент, математические методы*

Keywords: *family pedagogy, research methods, theoretical analysis, observation, interviews, discussions, pedagogical experiment, mathematical methods*

Uşaqların tərbiyəsini düzgün qurmaq, onlarda davranış mədəniyyəti formalaşdırmaq və bu zaman səmərəli nəticələrə nail olmaq, oğlan və qızların həyata baxışlarını genişləndirmək, ailə şəraitində təlim əməyini təşkil etmək üçün hər bir uşağa bələd olmaq, onu tanımaq, müsbət və mənfi tərəflərini bilmək vacibdir. Pedaqog və psixoloqların düzgün qonağına görə, uşaqları hərtərəfli öyrənmək lazımdır ki, onlara müsbət pedaqoji təsirlər göstərmək mümkün olsun. Azərbaycan klassik filosofu Şeyx Şihabəddin Sührəvərdi yazırdı: "Tut yarpağı tədrisə atlas olduğu kimi, düzgün təlim-tərbiyə sayəsində hər bir şəxs də get-gedə həqiqi insana çevrilə bilər".

Həmin sözlərdə dərin həqiqət var. Tərbiyə prosesini təşkil etməyi bacarmaq lazımdır. Valideynlər bilməlidirlər ki, "Düzgün təbiyə bizim xoşbəxt qocalığımızdır, pis təbiyə bizim gələcək dərdimizdir, bizim gələcək göz yaşlarımızdır, bizim başqa adamlar qarşısında, bütün ölkə qarşısında təqsirimizdir" (A.S. Makarenko).

Pedaqoji ədəbiyyatda pedaqogikanın tədqiqat metodları üzərində dayanır, onlar təsnif olunur, hər birinin mahiyyəti, hər birinin qarşısında dayanan vəzifələr aydınlaşdırılır. "Pedaqogika" dərslərlərində, adətən aşağıdakı tədqiqat metodlarının adları çəkilir: söhbət, müşahidə, müqayisə, müsahibə, anket sorğusu, riyazi-statistik metodlar, nəzəri təhlil, qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi, təhlil və tərkib, induksiya və deduksiya, məktəb sənədlərinin və təhsilçilərin yaradıcılıq məhsullarının öyrənilməsi, pedaqoji eksperiment.

Həmin tədqiqat metodlarının bir çoxu ailə pedaqogikası üçün də səciyyəvidir, onlardan uşaqların, ailənin, ailə münasibətlərinin, ailənin mədəni və psixoloji atmosferinin öyrənilməsi üçün də istifadə edilir.

Tədqiqat metodlarını, başqa sözlə, obyektin, pedaqoji prosesin öyrənilməsi metodları da adlandırmaq mümkündür.

Valideyn, istər ata, istərsə də ana uşağın hər addımını diqqət mərkəzində saxlamalıdır, yersiz müdaxilə etmədən, daim onu öyrənməlidir. tərbiyənin səmərəliliyi bundan çox asılı olur.

Bir daha A.S. Makarenkoya müraciət edək: "Elə bilməyin ki, siz uşağı yalnız onunla danışanda və ya onu öyrəndə, yaxud ona əmr verən də tərbiyələndirirsiniz. Siz onu öz həyatınızın hər bir anında, hətta evdə olmadığımız zaman da tərbiyə edirsiniz. Siz necə geyinirsiniz, başqa adamlarla və özgə adamlar haqqında necə danışırırsınız, necə sevinir və kədərlənirsiniz, dostlar və düşmənlərlə necə rəftar edirsiniz, necə gülürsünüz, qazeti necə oxuyursunuz - bütün bunların uşaq üçün böyük əhəmiyyəti vardır".

Ailə pedaqogikasının tədqiqat metodları dedikdə, pedaqogikanın bu sahəsinin öz mövzusunun tədqiq etmək məqsədilə faydalandığı yol və vasitələrin məcmusu, qarşıda dayanan vəzifələrinin həyata keçirilməsi üsulları başa düşülür.

Akif Abbasov

Bu tərif başqa cür də ifadə etmək olar: *metod* idrak prosesinin təşkili üsulu; tədqiqat metodları isə, ailə şəraitində uşaqlarla bağlı müəyyən problemlərin öyrənilməsi məqsədinə nail olmaq üçün üsullardır.

Ata və ananın öz pedaqoji fəaliyyəti zamanı bu və ya digər metodu düzgün seçməli və ondan səmərəli şəkildə bəhrələnməlidir.

Ailə pedaqogikasının metodlarını aşağıdakı kimi müəyyənləşdirmək olar:

Pedaqoji ədəbiyyatla, ailə tərbiyəsində həsr olunmuş əsərlərlə tanış olma metodu. Əsərlərin, pedaqogika dərslərlərinin nəzərdən keçirilməsi ata və ananın pedaqoji maariflənməsinə, ailə tərbiyəsini sirlərinə bələd olmasına imkan verir. Nəticədə valideyn ailədə uşaqların tərbiyəsi işində rast gəldikləri halları aradan qaldırmaqda çətinlik çəkmirlər.

Deməli, ər-arvadın, ata-ananın, valideyn-uşaq münasibətlərinin təşkilinin səmərəli yollarının müəyyənləşdirilməsi və ya tədqiqi, ilk növbədə ədəbiyyatın öyrənilməsi ilə başlanır. Bu fikir baxımından nəzərdən keçirilməsi zəruri olan sənədlərə və ədəbiyyata aiddir:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. 2. Azərbaycan dövləti və hökumətinin təhsilə dair sərəncamları, fərmanları və qərarları. 3. "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 4. BMT-nin "Uşaq hüquqları Konvensiyası". 5. "Uşaq hüquqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 6. Ailə Məcəlləsi. 7. Azərbaycan və xarici ölkə pedaqoqlarının əsərləri, pedaqoji fikirləri. 8. Pedaqogikaya dair ümumi və xüsusi əsərlər. 9. Dövrü pedaqoji mətbuat. 10. Şifahi xalq yaradıcılığı nümunələri. 11. Təhsil, təlim və tərbiyəyə, pedaqoji əməyə həsr olunan bədii, elmi-kültüvi əsərlər. 12. Müxtəlif elmlər (psixologiya, fənn metodikaları və s.) üzrə ədəbiyyat. 13. Sorğu pedaqoji ədəbiyyatı (ensiklopediya), pedaqoji lüğət və s. 14. Pedaqogika və psixologiya dərslərləri və dərs vəsaitləri.

Müşahidə metodu uşaqların öyrənilməsində, onlar barəsində səhifə məlumatların toplanmasında geniş müraciət olunan metoddur. Ailə tərbiyəsi üzrə pedaqoji-psixoloji tədqiqatlar zamanı da müşahidə metodunun imkanlarından geniş istifadə edilir. Bu metodun üstünlüyü ondan ibarətdir ki, valideyn, yaxud tədqiqatçı hadisəni tam (bütöv) şəkildə və yaxud onun hər hansı bir hissəsini görə bilər, təsadüfi əlaqələri təcrid edərək, əhəmiyyətli, sabit əlaqələri müəyyənləşdirir və s.

Professor Y.Ş. Kərimov yazır: "Müşahidə yalnız dərstdə, təlim prosesində təşkil edilmir. Şagirdlərin kollektivdə davranışı, ünsiyyəti, tərbiyəsi, tədbirlərdə hər bir fərdin fəaliyyəti şəxsiyyətin formalaşmasını şərtləndirən mədəni dəyərlər üzərində müşahidələr maraqlı və əhəmiyyətlidir" (2, 77).

Deməli, ailə pedaqogikasında da müşahidə tədqiqat metodunun imkanları hökmən nəzərə alınmalı, professorun aşağıdakı fikirləri valideynlərin diqqət mərkəzində dayanmalıdır: "Tərbiyə sahəsində müşahidə daha çətin olmaqla tədqiqatçıdan (*valideyndən* – A.A.) böyük diqqət və ciddilik tələb edir. Bu zaman tədqiq olunan hər bir fərdin yaşı, tibbi-bioloji, sosial-demoqrafik vəziyyəti, mikro mühiti, şəxsiyyəti nəzərə alınmalıdır" (2, 77).

Müşahidə ailədə bu və ya digər pedaqoji prosesi – uşağın davranış və rəftarına, ünsiyyətinə, təlimə, valideynlərinə, qardaş və bacılarına, habelə məhəllə uşaqlarına, sinif yoldaşlarına, ailədəki və məktəbdəki intizamına münasibətini planlı şəkildə qavramağı nəzərdə tutur.

Bu məqsədlə valideyn əvvəlcədən öz işini planlaşdırır, nələri müşahidə edəcəyini özü üçün müəyyənləşdirir və işin gedişatına qarışmadan müvafiq pedaqoji hadisəni araşdırır.

N. Tusi "Əxlaqi-Nasiri" əsərində yazırdı: "Uşağın təbiətinə, nəyə qabil olduğuna nəzər yetirmək, ağıl, fərsətinə fikir vermək; *müşahidə* nəticəsində onun fitrətində hansı sənətə və elmə çox meyil olduğunu müəyyənləşdirmək, sonra isə həmin həmin işlə də məşğul etməkdə vacibdir".

Ata, yaxud ana övladının təlim müvəffəqiyyətinin şifahi sorğu ilə necə yoxlandığını müəyyənləşdirmək üçün dərslərdə iştirak edir. Müşahidənin köməyi ilə zəruri məlumatlar əldə edilir. Onların sonradan təhlili nəzərdə tutulmuş məsələ haqqında müfəssəl təsəvvür əldə etməyə imkan verir. Beləliklə, zəruri tərbiyəvi təsirlər müəyyənləşdirilir ki, onların vasitəsilə tərbiyələndirmə işləri görülür.

Nizami Gəncəvi "İsgəndərnamə" poemasında yazırdı:

*Şahənə tərbiyə, hünər, nəzakət,
Ağıla nur verir, ürəyə qüvvət.*

Doğrudan da, ər və arvadın məsuliyyətli bir valideyn mövqeyində və məsuliyyətli olması tərbiyə etmə işini yaxşılaşdırır.

Fiziologiya və psixologiya elmlərinin düzgün qənaətinə görə, müşahidə zamanı nə qədər çox duyğu üzvü iştirak edərsə, onun səmərəliliyi və məhsuldarlığı bir o qədər yüksək olar. İnsan müşahidə olunan obyektin müxtəlif tərəfləri barədə ətraflı məlumatla görmə, eşitmə, toxunma və s. duyğuların köməyi ilə yiyələnmə bilər.

Müşahidə metodunun səmərəli olmasından ötrü bir sıra şərtlər gözlənilməlidir. Həmin şərtlərə daxildir: 1. Müşahidə qabaqcadan planı uyğun həyata keçirilməli və məqsədyönlü olmalı; 2. Araşdırılan hadisənin gedişatına maneçilik törədilməməli; 3. Müşahidə hərtərəfli olmalı; 4. Müşahidənin nəticələrinin qeydiyyatı aparılmalı; 5. Müşahidəyə aid materiallar diqqətlə öyrənməli, həmin məsələyə dair başqa məlumatlar tutuşdurulmalı və ümumiləşdirilməlidir.

Müşahidə metoduna ciddi tələblər verilir. Uşaqların ailə tərbiyəsi problemləri üzrə tədqiqat aparən alimlər, doktorant və dissertantlar, adətən müəyyən prinsipləri nəzərə alınmaqla müşahidəni həyata keçirirlər. Həmin prinsiplərə aiddir:

Müşahidənin səmərəliliyi qiymətləndirmə metodu əsasında müəyyənləşdirilir.

Sorğu – ailə pedaqogikasının əhəmiyyətli tədqiqat metodlarından hesab olunur. Sorğu vasitəsi ilə informasiya toplanır.

Sorğu aparılarkən valideyn, yaxud tədqiqatçı uşaqla bilavasitə ünsiyyətə girə bilər, onun cavabını eşidir, yol verdikləri səhvləri aşkara çıxarır. Ehtiyac yarandıqda valideyn, yaxud tədqiqatçı uşaqlara istiqamət vermək, sualı başqa şəkildə qoymaq imkanı qazanır. Əlavə suallar vermək də mümkündür. Pedaqoji ədəbiyyatda sorğu metodunun müsahibə, intervü və anketləşdirmə kimi növlərinə rast gəlinir.

Müşahibə metodu – qabaqcadan düşünülmüş və təxmini formalaşdırılmış sualların köməyi ilə uşaqla söhbətin aparılmasını nəzərdə tutur. Müsahibə metodu uşaqların maraqlarını, onların təsəvvürlərini, münasibətlərini, mühakimələrini müəyyən etməyə, həyatın bu və ya digər təzahürünü qiymətləndirməyə kömək edir. Müsahibə valideynə və tədqiqatçıya pedaqoji prosesin mahiyyətinə daha dərinləndirən nüfuz etməyə, toplanmış materialların imkan və şərait yaradır.

Müşahibə metoduna müraciət olunarkən: suallar və onların ardıcılığı müəyyənləşdirilməli, alınan cavablar yadda saxlanmalı, sonradan bu cavabların təhlilini aparmaq lazımdır.

Müşahibə həm uşağın təlimin əməyinin səmərəliliyinin aşkara çıxarılması metodu, həm də uşaq şəxsiyyətinin öyrənilməsi üsulu kimi nəzərdən keçirilir.

Müşahibənin tərbiyəvi əhəmiyyəti böyükdür. Müsahibə metodu psixoloji-pedaqoji qanunauyğunluqların və uşaq şəxsiyyətin xüsusiyyətlərinin tədqiqində fakt və zəruri məlumatların meydana çıxarılmasına kömək göstərir.

Ailə tərbiyəsinin səmərəliliyinə nail olmaq baxımından müsahibənin uğurlu aparılması valideynin təcrübəsindən, onun pedaqoji və psixoloji maariflənmə ilə hansı səviyyədə əhatə olunmasından və müsahibəni keçirmək bacarığından çox asılıdır.

Müşahibəyə cəlb olunan uşağın şəxsi keyfiyyətləri və idrak qabiliyyətləri diqqət mərkəzində dayanmalıdır. Uşaq hansı səviyyədə qapalı, yaxud səmimidir, valideynin söylərinə necə yanaşır və s. bu kimi məsələlər böyük əhəmiyyətə malikdir.

Müşahibə uşağın reaksiyasını müşahidə etməyə imkan verir. Bir sıra hallarda alınan cavabdan daha çox uşağın məsələyə münasibəti daha məlumatverici xarakter daşıyır.

İnduktiv və deduktiv metodlar – empirik yolla toplanmış metodların ümumiləşdirilməsinin məntiqi metodları hesab olunur. İnduktiv metod – fikrin xüsusi mülahizələrdən ümumi nəticələrə; deduktiv metod – ümumi mülahizələrdən xüsusi nəticələrə hərəkətidir.

İntervü – müsahibə metoduna yaxın bir metoddur. Bu metod pedaqogikaya sosioloji tədqiqatlardan gətirilmişdir. Təbii, sərbəst formada həyata keçirilən müsahibə metodundan fərqli olaraq, intervü zamanı valideyn, yaxud tədqiqatçı əvvəlcədən nəzərdə tutulmuş sualları müəyyən ardıcılıqla verir və müsahibənin cavablarını qeyd edir.

Ailədə uşaqların yaradıcılıq məhsullarının öyrənilməsi metodu. Bu metod uşaqların əməyinin müxtəlif məhsullarının psixoloji təhlilini nəzərdə tutur. Yaradıcılıq məhsullarına aiddir: rəsmlər, fotolar, sxemlər, çertyojlar, texniki yaradıcılıq işləri və s. Fəaliyyət məhsullarının keyfiyyətinə əsasən, uşaqların hansı səviyyədə səliqəli, məsuliyyətli, dəqiq olmasına dair fikir söyləmək olur.

"Pedaqogika" dərslərində **pedaqoji eksperiment metoduna** xüsusi yer verilir. Pedaqoji eksperiment tədqiqat metodları sırasında son dərəcə önəmli metoddur. Valideynlər, adətən bu tədqiqat metoduna müraciət etmirlər. Lakin ailə tərbiyəsi problemləri üzrə tədqiqatçılar bu tədqiqat metodundan faydalanırlar. Onlar, adətən tədqiq etdikləri problemi (Məsələn, "Şagirdlərin nikah-ailə münasibətlərinin hazırlanması üzrə işin pedaqoji-psixoloji əsasları", "Uşaqlarda hüquq mədəniyyətinin formalaşdırılması üzrə işin sistemi" mövzuları) öyrənmək üçün fərziyyə irəli sürərək, bir neçə ailəni cəlb etməklə pedaqoji eksperiment qoyurlar.

Ekspəriməntin səmərəliliyini təmin etmək üçün ailələr kontrol və eksperimental ailələrə bölünür. Ekspərimənt eksperimentə cəlb olunmuş ailədə qoyulur. Eyni tədbir kontrol ailədə adətən üzrə, eksperiment ailədə isə dəyişdirilmiş şəkildə, başqa sözlə, tədqiqatçının qabaqcadan irəli sürdüyü fərziyyəyə uyğun şəkildə aparılır. Araşdırılan məsələ ailələrin hər birində müşahidə olunur və zəruri qeydlər götürülür. Beləliklə, müəyyən nəticəyə nail olunur ki, o da müqayisə yolu ilə yoxlanılır. Zərurət yarandıqda digər ailədə aparılan təkrar eksperimentlərlə yenidən sınaqdan keçirilir və öyrənilən məsələyə dair daha etibarlı məlumatlar toplanır.

Pedaqoji eksperiment – ailə tərbiyəsi istiqamətində elmi baxımdan irəli sürülmüş təcrübə, xüsusi təşkil olunmuş və tədqiq edilən obyektə planlı təsir şəraitində pedaqoji hadisənin nəzərdən keçirilməsidir. Ekspərimənt zamanı elmi müddəalar yoxlanılır və pedaqoji prosesin idarə olunmasının daha səmərəli üsulu üçün tədqiq olunan təzahürlər arasında qarşılıqlı əlaqələr aşkarlanır.

Ekspəriməntin gedişində tədqiqatçı öyrənilən pedaqoji prosesin gedişatına fəal surətdə müdaxilə edir, yaxud hadisəni özü yaradır. Onlar öyrənilən hadisəni müəyyən şəraitə, prosesin mümkün təkmilləşdirilməsi barədə öz fərziyyəsinə uyğun olaraq daxil edir. Bu zaman bir hadisə aradan qaldırılı, digəri qüvvətləndirilə bilər. Pedaqoji eksperimentin köməyi ilə müxtəlif vəziyyətlərin həllinə nail olunur.

Reyting metodu – qiymətləndirmə və ya sənətdə hakimlərin mülahizələri əsas götürülən psixoloji ölçüdür. Reyting metodunun təbii zamanı tədqiqatçı ekspertlərə tapşırır ki, uşağın müvafiq keyfiyyətlərinə qiymət versinlər. Adətən qiymətləndirmə bir neçə əlamət üzrə və ya bütövlükdə həyata keçirilir.

Sosimetriya metodu da geniş yayılmışdır. Bu metod sorğu əsasında, yaxud uşağın davranışı haqqında müvafiq fikir söyləməyə imkan verir. Sosimetriya metodu vasitəsilə toplanan məlumatlar məntiqi, statistik və qrafik təhlilə təqdim edilir.

Modelləşdirmə metodu. Modelləşdirmə real mövcud olan pedaqoji sistemin xüsusi modellərinin yaradılması yolu ilə həyata keçirilir. Model dəqiq təhlil və riyazi təsvirə imkan verir, alınan nəticələrin real şəraitə tətbiqini təmin edir. Modelləşdirmə əhəmiyyətsiz xassələrdən yan qaçmağa, nəzərdə olan şəraitlərdə bütöv sistemin ifadə üsullarını dərk etməyə imkan verir.

Pedaqoji tədqiqatlarda eyni zamanda **riyazi metodların** imkanlarından istifadə edilir. Ailə pedaqogikasında da riyazi metodlara müraciət olunması məqsədəuyğundur. Metod vasitəsilə toplanan

məlumatlar araşdırılır. Metod riyazi statistikanın, kibernetikanın nailiyyətlərinə, ehtimal və informasiya nəzəriyyələrinə istinad edir. Metodun tətbiqi həm pedaqoji qanunauyğunluqların yeni nöqtəyi-nəzərdən təfəkkür süzgəcindən keçirilməsinə, həm də tədqiqatın gedişində və qabaqcıl təcrübənin ümumiləşdirilməsi zamanı konkret məsələləri həll etməyə imkan verir.

Haqqında danışılan metodların köməyi ilə ailədə uşağı öyrənməyə, onun yaxşı və qüsurlu tərəflərini aşkara çıxaran valideynlər, təbii ki, onların tərbiyələndirilməsi, təhsilləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi istiqamətində tədbirlər, pedaqoji təsirlər müəyyənləşdirib həyata keçirməlidir.

Tərbiyə işləri aparılarkən mütəfəkkirlərimizin aşağıdakı fikirlərindən yararlanmaq, onları övladlarına çatdırmaq məsləhət bilinir:

*Nə şöhrət, nə yuxu, nə də ki yemək,

Həyatın mənası olmasın gərək! (*Nizami Gəncəvi*).

*Elm və ədəb öyrənmək ən şərəfli vəzifədir (*Şeyx Mahmud Şəbüstəri*).

*Zəhmətə qatılmaq, muradına çatarsan (*Arif Ərdəbili*).

*Doğrulıq dost qapısıdır, doğru gəl gir bu yola (*Şah İsmayıl Xətayi*).

*Əfsus o ömrə ki bismərk keçdi (*Məhəmməd Füzuli*).

*Elm və kamal təhsilinə hər şeydən çox çalış, çünki hər şey onların köməyi ilə əldə edilir (*Abbasqulu ağa Bakıxanov*).

*Bu dünyada hər şey bir iş üçün yaranmışdır. Bir şey başqa şeyin köməyi olmadan yaşaya bilməz. Sən də onlardan birisən. əgər bekar otursan, deməli, daş və palçıq səndən daha yaxşıdır, çünki onlar bir ev tikmək işində kara gəlirlər.

Təbii ki, valideynlər ilk tərbiyəçilər kimi öz vəzifələrini uğurla, məsuliyyətlə yerinə yetirməlidirlər. övladlarını ailə pedaqogikasının tədqiqat metodlarının köməyi ilə hərtərəfli öyrənmək, onların arzu və istəklərini, maraq və meyllərini, çətinliklərini, hansı sahədə köməyə ehtiyaclarının olduğunu bilmək bir çox problemləri aradan qaldırır. Təəssüf ki, öz valideynlik vəzifəsini yerinə yetirməyən, uşaqlarına mənfi təsir göstərən ata və analar da vardır. fars şairi Sədi Şirazi bu xüsusda demişdir:

“Əgər müəllim (*valideyn – A.A.*) olsa bədəsil,

Yetiştirə bilməz bəxtiyar nəsil.

Həmin sözlərdə dərin həqiqət vardır. ailə itiləfləri, ailədə söz-söhbətlər, narazılıqlar onun dayaqlarını sarsıdır. Uşağın həyatını cəhənnəmə çevirir.

Bütün bunlar isə, uğursuz ailənin uşaqlara mənfi təsirini neytrallaşdırmağı tələb edir.

Problemin aktuallığı. Ailə pedaqogikasının ali məktəb fənni kimi tədris planına salınması və onun məzmununun müəyyənləşdirilməsi aktual məsələ kimi qarşıda dayanır.

Problemin yeniliyi. Ailə pedaqogikasının pedaqogikanın müstəqil sahəsi kimi nəzərdən keçirilməsi, ali məktəbdə müstəqil fənn tədrisinin vacibliyi mühüm bir məsələ kimi əsaslandırılır, ailə pedaqogikasının tədqiqat metodları müəyyənləşdirilir.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Məqalə ailə pedaqogikasının tədqiqat metodları ilə tanış olmaqda ali məktəb müəllimlərinə kömək göstərəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. A.N. Abbasov. Pedaqogika: Dərs vəsaiti. Bakı: Mütərcim, 2013.

2. Y.Ş.Kərimov. Pedaqoji tədqiqat metodları: Dərs vəsaiti. Bakı, 2009.

A.Н. Аббасов

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ СЕМЕЙНОЙ ПЕДАГОГИКИ

РЕЗЮМЕ

Статья поясняет методы исследования семейной педагогики. Особое внимание уделяется сущности методов исследования, раскрывается их значение. Дается информация о таких методах как

теоретический анализ, наблюдение, интервью, беседа, педагогический эксперимент, математические методы.

В статье показано, что методы исследования используются также для изучения морально-психологической атмосферы семьи, детей, семейных отношений. Методы исследования другими словами также можно назвать методами изучения объекта, педагогического процесса. Родитель должен контролировать поведение ребенка и без неуместного вмешательства постоянно изучать его. Эффективность воспитания во многом зависит именно от этого.

A.N. Abbasov

RESEARCH METHODS of FAMILY PEDAGOGY SUMMARY

The article explains the research methods of family education. Particular attention is paid to the essence of the research methods, reveals their meaning. We give information about such methods as a theoretical analysis, observation, interviews, discussions, pedagogical experiment, mathematical methods. The article shows that the research methods are also used for the study of the moral and psychological atmosphere of family, children, family relations. Research methods in other words, you can also call methods of the object of study, the pedagogical process. The parent should monitor the child's behavior and without undue interference constantly explore it. The effectiveness of education largely depends on this.

Redaksiyaya daxil olub: 03.01.2016